

BOCAIRENT 2018

LLIBRE-PROGRAMA
**Festes de Moros
i Cristians en
honor a Sant Blai**

EDITA:

Associació Festes de Moros i Cristians
a Sant Blai, Bocairent

PROJECTE:

Comissió de Programa

PORTADA:

Rubén Lucas García

COL·LABORACIONS FOTOGRÀFIQUES:

Agustín Belda
Manuel P. Esplugues
Photofinish
Juan Sanz
Blai Vanyó
Esteve Castelló
Paco Sempere

CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA:

Alícia Mafé Laguna

DISSENY I MAQUETACIÓ:

Alesc Comunicació

IMPRESSIÓ:

Quinta Impresión

Dipòsit Legal: V-5275-2005

Els punts de vista i opinions expressades en els articles o comentaris en aquest llibre-programa de Festes són les dels autors i no reflecteixen necessàriament els punts de vista i les opinions d'aquesta Associació de Festes, que no se'n fa responsable.

Prohibida la reproducció total o parcial de qualsevol informació gràfica sense permís de la societat editora.

www.santblai.org

El llibre ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat per a la promoció de l'ús del valencià.

LA NOSTRA PORTADA

El cartell pretén transmetre la màgia i la passió d'eixos dies tan importants per al poble de Bocairent. En ell s'uneixen alguns dels elements més emblemàtics de les festes de moros i cristians que, a la vegada, donen forma a la silueta de sant Blai. Una obra que juga amb la geometria i el color, carregada de simbologia i que busca una imatge clara, contundent i sobretot llegible.

ÍNDEX

- 4 JUNTA DIRECTIVA
- 5 EDITORIAL
- 7 SS. MM. ELS REIS D'ESPANYA
- 9 SALUDA DEL BATLE
Josep-Vicent Ferre Domínguez
- 11 SALUDA PRESIDENT DE LA JUNTA DE FESTES
Vicente Silvestre Silvestre
- 12 ICONOGRAFIA DE SANT BLAI
- 13 SALUDA DEL RECTOR DE LA PARRÒQUIA
Benjamín Fayos Olivares

■ LA FESTA

- 14 AMBAIXADOR I CAPITANIES 2018. BÀNDOL CRISTIÀ
- 26 AMBAIXADOR I CAPITANIES 2018. BÀNDOL MORO
- 36 ALFERES 2018
- 38 **PROGRAMA OFICIAL D'ACTES**
- 46 FESTERS AMB 75 I 50 ANYS EN ACTIU
- 55 PORTADA DE L'ANY 1968
- 56 FA 50 ANYS: 1968
- 57 CAPITANIES 1968
- 58 FA 100 ANYS: 1918
- 60 RECORD I HOMENATGE
- 65 **COL-LABORACIONS DE LES FILAES**
- 66 FILÀ D'ESPANYOLETOS
- 70 FILÀ DE GRANADERS
- 74 FILÀ DE CONTRABANDISTES
- 78 FILÀ TERÇ DE SUAVOS
- 84 FILÀ D'ESTUDIANTS
- 88 FILÀ DE MOROS VELLIS
- 95 FILÀ DE MARROCS
- 99 FILÀ DE MOROS MARINS
- 103 FILÀ DE MOSQUETERS
- 106 **CRÒNICA FESTES 2016.** Jairo Vañó Reig
- 146 DISCURS DEL MANTENIDOR. Vicent Satorres Calabuig
- 150 FESTA DEL PANELLET 2017
- 152 4t CONCURS DE FOTOGRAFIA FESTERA
- 155 35 CONCURS INFANTIL DE DIBUIX I PINTURA
- 159 ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA (12.11.2016)
- 160 ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA (23.06.2017)
- 162 **COL-LABORACIONS DE FESTES**
- 163 EL "TOMASIN" DELS MARROCS. José Fº Bernat Belda
- 166 ZUAVOS DE BAHÍA. Nacho Silvestre
- 168 LA MEDIA LUNA Y LA CRUZ EN NUESTRAS FIESTAS A SANT BLAI (I). Blai Silvestre
- 169 REFLEXIONS SOBRE LA FIGURA DEL CAP D'ESQUADRA EN LES FESTES DE MOROS I CRISTIANS. José Bas Terol
- 171 ART, MEMÒRIA, RELIGIÓ O TRADICIÓ.
Lourdes Sibecas Teixidor i Rafel Silvestre i Vañó
- 173 APUNTS PER A LA BIOGRAFIA DE DAMIÀ MOLLÀ BENEYTO. Josep Villarrubia Juan
- 175 AL MEU ONCLE DAMIÀ MOLLÀ. Mireia Mira Mollà
- 176 MOROS I CRISTIANS; ENTRE EL ROMANTICISME I EL FET NACIONAL. Damià Mollà Beneyto
- 178 FALLECIMIENTO DE JOSÉ BERNAT, ORGANISTA DE LA PARROQUIA. Familia Bernat Silvestre
- 179 SANTIAGO CABANES VICEDO (1931-2017).
EVANGELITZADOR, INVESTIGADOR I PROFESSOR.
Josep-Vicent Ferre Domínguez
- 180 ELS ADORNS DE LA COVA DE LA SARSA.
Isabel Collado Beneyto

■ HISTÒRIA

- 186 L'ARRIBADA DEL FERROCARRIL A BOCAIRENT (VI).
Jairo Vañó Reig
- 195 BREUS APUNTS DE LA PARTICIPACIÓ BOCAIRENTINA EN LA REPOBLACIÓ POSTMORISCA DE LA VALL DE COCENTAINA. Sergi Silvestre Pérez

- 202 DE FUGITIVA I DESTERRADA A PRIORA. Les peripècies de Sor Aurèlia Simanques. Josep-Vicent Ferre Domínguez
- 205 EL BOCAIRENT SUBTERRÀNEO, ALCABORES.
Alcabores en la zona de Els Alborets (2ª parte).
Rafael Doménech Domínguez
- 209 HISTÒRIA DE L'URBANISME MODERN de BOCAIRENT (segles XV a XVIII) 1a part. Francisca Vañó Piedra
- 219 LA VILA DE BOCAIRENT I LA ROBERIA "CASA INSA" (i II). Rafael A. Gandía Vidal i Rafa Gandía Borredá
- 221 CORRECTISME POLÍTIC I RELIGIÓS EN L'ACTUAL FESTA DE MOROS I CRISTIANS. QUAN EL MORO JA NO ÉS L'ALTRE. O ENCARA. Albert Alcaraz i Santonja

■ ACTUALITAT LOCAL

- 228 ACTUALITAT LOCAL. Jairo Vañó Reig
- 236 L'ORATGE. Blai Vanyó i Vicedo
- 240 L'AJUNTAMENT INFORMA
- 262 PREMIS NOU D'OCTUBRE 2017
- 263 II MARATÓ DE FOTOGRAFIA JOVE

■ ENTITATS I ASSOCIACIONS

- 266 AUM BOCAIRENT. 2017, LA CONSOLIDACIÓ D'UN NOU PROJECTE
- 269 AGRUPACIÓ CORAL BOCAIRENT
- 270 LA SOCIETAT MUSICAL VILA DE BOCAIRENT VISITA MESTALLA
- 271 XIRIMITERS I TABALETES L'ALJUB DE BOCAIRENT
- 273 ACULLIBER. SEGUIMOS NUESTRO CAMINO
- 274 25 ANYS D'ART'92
- 276 ASSOCIACIÓ FOTOGRÀFICA BOCAIRENT
- 277 MUSEU ARQUEOLÒGIC VICENT CASANOVA
- 278 ASSOCIACIÓ D'AMES DE CASA I CONSUMIDORS TYRIUS
- 279 ASSOCIACIÓ BEKIGAT
- 280 ASSOCIACIÓ DE JUBILATS I PENSIONISTES SANT BLAI
- 282 GRUP DE TEATRE "L'ARCÀ"
- 283 DONES BICIBLES
- 284 ASSOCIACIÓ MÉS QUE DONES
- 285 CEIP LLUÍS VIVES
- 286 CENTRE EXCURSIONISTA BOCAIRENT
- 287 CLUB ATLETISME BOCAIRENT
- 288 CLUB DE BÀSQUET PATRONATO
- 290 CLUB CICLISTA BOCAIRENT. PEDALANT LA SERRA I ELS CAMINS
- 291 CLUB DE PESCA BOCAIRENT
- 292 CLUB ESPORTIU BOCAIRENT
- 294 CLUB DEPORTIVO KARATE BOCAIRENT
- 295 CLUB DE TENNIS BOCAIRENT
- 296 PENYA BARCELONISTA BOCAIRENT
- 297 MOTOCUB NICO GASS. 10é ANIVERSARI
- 298 MARIOLA VERDA
- 299 GRUPO DE AFICIONADOS LOCALES A LA ORNITOLOGÍA DEPORTIVA
- 300 DONANTS DE SANG DE BOCAIRENT
- 301 ASSOCIACIÓ BALLS DE SALÓ DE BOCAIRENT
- 302 PEÑA TAURINA ESPLÁ DE BOCAIRENT.
175 ANIVERSARIO DE LA PLAZA DE TOROS (1843-2018)
- 303 CRÒNICA PARROQUIAL 2017
- **LES NOSTRES FESTES**
- 308 CRÒNICA FESTES DE SANT AGUSTÍ 2017.
Xavi Pascual Soler
- 310 L'ERMITA DEL SANT CRIST DEL SEGLE XXI.
Vicent Satorres Calabuig
- 311 FESTES A LA MARE DE DÉU DELS DESEMPARATS
- 312 MARE DE DÉU D'AGOST. LA ERMITA QUE PROTEGE UNA ENTRADA

Presidència: Sr. alcalde de l'Ajuntament de Bocairent

Presidència: president@santblai.org

Assessoria religiosa:

Vicepresidència:

Secretaria:

Vicesecretari:

Tresoreria:

Vicetresoreria:

Regidoria de Festes:

Sergent de Festes:

Josep Vicent Ferre Domínguez

Vicente Silvestre Silvestre

Benjamín Fayos Olivares

Blai Silvestre Pérez

Gemma Molina Puerto

Blas Vicedo Vañó

Rafael Espinós Vañó

Juli Beneyto Castelló

Mª Luz Pascual Soler

Vicente Vañó Vañó

COMISSIÓ DE CULTURA I PROTOCOL

cultura@santblai.org

Antonio Molina Puerto. *Coordinació*

Inma Ferre Puerto

José Antonio Llobregat Ferre

Puri Beneyto Vicedo

Xelo Belda Bacete

Guillermo Barrachina Jornet

COMISSIÓ D'ACTES DE FESTA

festes@santblai.org

Àngela Molina Botella. *Coordinació*

Rafa Molina Beneyto

Inma Reig Molina

Sixto Moya Calatayud

Blai Silvestre Pérez

Juan Antonio Vicedo Pastor

COMISSIÓ DE PROGRAMA

programa@santblai.org

Juli Beneyto Castelló. *Coordinació*

Àngel Bernat Ferre

Sebastián Belda Crespo

Blas Vicedo Vañó

Xelo Vañó Gómez

Vicente Beneyto Juan

ASSESSORIES I COL-LABORACIONS

Cap de Protocol

Arxiu

Assessor Artístic

Cronista de l'Associació

Juan Molina Martínez

Blas Molina Molina

Esteve Castelló Bernal

Jairo Vañó Reig

JUNTA DIRECTIVA

Associació de Festes de Moros i Cristians de Sant Blai de Bocairent

EDITORIAL

Manolo Esplugues

Tot just comencem a sentir el fred de l'hivern i el nostre pensament es desvia inconscientment cap a la preparació de les properes festes. Cal treure la manta, preparar les reunions del maset en les quals haurem de decidir esquadres, trages especials, músiques, càterings, comptes..., en definitiva, tot allò que comporta la festa. Però, no solament és l'aspecte extern de lluïment el que ens preocupa, sinó i, per damunt de tot, està la voluntat d'aconseguir un ambient de germanor i de ganes de passar-ho bé, tant en la pròpia filà com en el conjunt de tot el poble. Una actitud característica del bon fester, per al qual no compta ni el fred ni altres inclemències del temps, sinó gaudir del

caliu d'uns dies molt especials que, des de ben xicotets, les bocairentines i els bocairentins portem gravats en el nostres records.

Amb aquest objectiu la Junta de l'Associació de Festes de St. Blai culmina un treball de tot l'any, que realitzen les diferents comissions. Una tasca continuada que s'inicia només acabades les festes de l'any passat i que assoleix la màxima materialització en l'organització dels actes del Panell de l'Associació a mitjans d'estiu. Per a aquests actes es procura adaptar i actualitzar les activitats que es programen a les demandes o suggeriments que puguin arribar a l'Associació. En la darrera edició s'han dut a terme algunes modificacions en la seua organització, com ara: l'ampliació de l'oferta lúdica per als més menuts per tal de facilitar una major participació, l'exposició dels diferents concursos habituals (dibuix infantil, fotografia, cartells anunciadors de festes) en llocs més accessibles i a l'abast de tothom, el canvi a un horari més adient del concert de música festera d'estiu, la incorporació de banda de música "en viu" al sopar de les paelles.

Però a banda d'actuacions concretes no es pot deixar de recordar les tasques inherents per al correcte funcionament d'una entitat més o menys complexa com la nostra. Cal esmentar entre d'altres les següents: gestió de subvencions, pressupostos, ajustar al màxim les quotes dels associats, relació amb l'UNDEF, contractació de serveis, etc. Remarcant que, hores d'ara, es considera prioritari l'aprovació en assemblea general dels Estatuts de l'Associació, un cop rebudes i debatudes les esmenes de les filaes al text elaborat per la comissió redactora.

Fóra bo, no obstant això, posar de manifest la voluntat de la Junta perquè les actuacions o decisions que es prenen tinguin la màxima participació possible de les filaes a través dels seus representants en la Junta. Som conscients que, de vegades, les circumstàncies obliguen a una ràpida presa de decisió que impossibilita una actuació més consensuada. Tanmateix, fora d'aquests casos, les decisions s'adopten seguint el funcionament democràtic propi de la nostra associació.

Finalment, us desitgem unes festes extraordinàries en tots els aspectes, comptant sempre amb l'ajut i protecció del nostre Patró Sant Blai. VÍTOL!

Juan Sanz Ferre. 1r premi blanc i negre del concurs "Bocairent i el seu entorn" 2017

SS. MM. ELS REIS D'ESPANYA

Josep-Vicent Ferre Domínguez

Saluda del BATLE de Bocairent

L'investigador de la festa Adolf Salvá i Ballester (1885-1941) ja defensava que les ambaixades de Bocairent, com les d'Ibi i Mutxamel, són una còpia de les d'Onil, impreses l'any 1848. En el mateix grup s'ha d'incloure, també, la que es va declamar a Banyeres entre 1853 i 1868, editada parcialment l'any 2014. A més, el text bocairentí, adaptat, pogué recitar-se en algunes ocasions a la Font de la Figuera i és l'origen dels parlaments actuals d'Aielo de Malferit i Albaida, encara que amb canvis substancials.

Ara bé, cada adaptació local té unes característiques pròpies. La nostra ambaixada del moro, la del matí, conté una introducció de vint-i-quatre versos en quartets, consistent en un diàleg en la muralla del castell entre el sentinel·la i el capità, que no trobem en la resta de pobles. Fou un afegit d'algun versaire local o el col·loqui pertanyia al text primitiu i es va perdre en les versions posteriors? El mateix passa en l'ambaixada de la vesprada, la del cristià. El monòleg amb què la inicia l'ambaixador conté quatre quintets, és a dir, vint versos, que són també exclusius de Bocairent: els que van des de «Ya diviso el baluarte» a «la afrenta del Guadalete». En aquest cas, si mantenim la idea de l'hipotètic poeta local, veiem que va introduir quatre estrofes de cinc versos amb la mateixa estructura que les següents, però també podia ser que el monòleg fóra més antic i que s'haguera suprimit en les versions successives.

Siga el que siga, les ambaixades actuals del moro i del cristià, tot i posseir un text compartit i no privatiu de Bocairent, són un element essencial de l'estructura de les nostres festes des del segle XIX. Sempre s'ha escrit que són una adaptació del llibret de 1848 que el poeta xativí Vicente Boix Ricarte va fer per a Onil, però el tema requereix un estudi més profund. A més, la nostra representació té altres trets singulars. Per exemple, no apareix mai el nom de «Bocairent», sinó que el text es refereix sempre a «la villa» o «esta villa», mentre que a Ibi i Onil es pronuncia set voltes el nom del poble. Així mateix, sols en una ocasió es menciona «Sant Blai», davant de les reiterades al·lusions als patrons propis en les altres poblacions. És una mostra més d'eixes peculiaritats locals que han configurat les nostres festes.

Qualsevol reflexió sobre les ambaixades apunta a la dialèctica entre tradició o renovació. S'ha de mantenir per sempre el text actual, que probablement tampoc siga el primer interpretat a Bocairent, sinó que pogué haver-ne un altre previ? Caldrà preservar-lo en castellà o canviar-lo al valencià, com han fet altres localitats? Seria adient un text amb menys elements nacionalistes i més ecumènic, o amb una visió menys romàntica i conservadora, però més fidel al fets històrics? Són aspectes ja discutits, però que segueixen presents en converses i discussions amables sobre les nostres festes.

És un signe, per tant, que la festa està viva i arriba al cor de tots els participants que la fan possible. Per això, la nostra enhorabona als capitans i alferes, als festers que celebren els 75 i 50 anys com a tals, a les juntes de les filaes, a l'Associació de Festes i els que en formen part, als festers, músics, col·laboradors, veïns, fills del poble que viuen fora i ens acompanyen eixos dies, etc. Com sempre, també el nostre record afectuós per a tots els que ens han deixat durant el darrer any fester i enguany trobarem a faltar.

L'any 1918 va aparèixer l'estudi de Manuel González Simancas sobre les «Covetes dels Moros», el nostre monument més emblemàtic, reeditat de nou, ara fa poc, per l'Ajuntament. Les «Covetes» són, amb les «Festes de Moros i Cristians», dos referents imprescindibles per a entendre el que hem sigut i som com a poble. Que el 2018 siga un any fester ple d'optimisme, alegria i harmonia. Vítol al patró Sant Blai!

Vicente Silvestre Silvestre

Saluda del PRESIDENT de l'Associació de Festes

En aquest tercer any de la tercera etapa com a president d'aquesta associació que representa a totes Filaes, a les festeres i festers, vull transmetre la responsabilitat amb els festers que vaig prendre en el seu dia quan em vaig presentar a president i que m'incita a reflexionar la meua tasca en doble sentit, és a dir, una per la facilitat de la experiència acumulada en aquests anys i l'altra per la dificultat que comporta el càrrec.

Facilitat, perquè amb les persones que componem la Junta Directiva i la gran majoria dels festers i festeres feu que les nostres tradicions festeres continuen endavant any rere any, i que salvem els obstacles que comporta l'organització de tants actes i amb tanta gent participant en les nostres festes.

Dificultat, perquè des d'aquest càrrec es viu la festa des d'una altra òptica. Sempre pendent de que tot isca a la perfecció, que tot estiga coordinat juntament amb les comissions que formen esta Junta Directiva. Perquè les contínues noves reglamentacions les portem a terme i

donem als festers la major facilitat i les menors complicacions a l'hora de gaudir dels dies grans per a Bocairent.

Aquest any vull donar l'enhorabona a la gran filà de Marrocs que s'encontra en plena celebració del 150 Aniversari com a filà.

També l'enhorabona a les 16 persones que celebren els 50 anys com a festers i festeres, així com al marroc de 75 any de fester; com no, als seus parents i amics.

La més sincera enhorabona!!!! als capitans i capitanes que representaran a les nostres filaes, segur que no oblidaran aquest any ple d'emocions. Que l'esperit que tenim les bocairentines i bocairentins de confraternitat festera el sapiguem transmetre a tots ells en aquests dies acompanyant-los en tots els actes.

Als forasters que aquests dies s'acosten pel nostre poble, que no se senten forasters, que siguin uns més gaudint de l'espectacle que els oferim.

Bones festes a totes i a tots i...

Vítol al patró Sant Blai !!!!!

Sant Blai de Tramacastilla (Terol)

Iconografia de Sant Blai

Pintura al tremp sobre taula. Segle XV. Ermita de San Roque, Tramacastilla (Terol)

Benjamín Fayos Olivares

Saluda del RECTOR de la Parròquia de Bocairent

Estem, de nou, a les portes de la Festa de Sant Blai, a penes començat l'any 2018. Tot un poble, vestit de festa major, celebrarà al seu patró, el gloriós Sant Blai, acompanyat per l'acolorit embolcall de la tradició festera.

Cada any les Festes reviu entre nosaltres, com una paràbola, les millors coses que portem a dins: les més autèntiques, les més bones, les més nobles. Acompanyant a Sant Blai, tornarem a aspirar aquella olor a cel que es deixa sentir quan tots caminem junts i en pau. L'olor d'un poble unit, d'un poble il·lusionat, d'un poble on tots són importants.

Bé farà sempre Bocairent renovellant cada principi de febrer aquell aroma que ha perdurat viu durant molts segles, impregnant tota la vida d'un poble.

Moltes felicitats a tots els que prepareu la festa: especialment la Junta de Festes i les 9 filaes de moros i de cristians, a l'Ajuntament i, especialment, els encarregats de tots els actes, a tots els devots de Sant Blai –que en Bocairent són multitud– que celebren el seu Patró plens d'un fervor tan notable, a tots els forasters i visitants que durant els dies festers ens acompanyareu –un poble en festes s'eixampla, es fa gran!–.

Que la festa del 2018 unisca mans, alegre cors, òbriga de bat a bat les portes de cadascú, i sota la protecció celestial de Sant Blai, Déu escolte totes les pregàries del seu poble.

Un fort abraç i bones festes a tot el poble!